

„Ei“ vs. „noi“ în discursul electoral al Ligii Apărării Naționale Creștine.

Studiu de caz: alegerile parlamentare din România din mai 1926.

■ MIHAI CHIRVĂSUȚĂ

[The University of Bucharest]

Abstract

The current study analyses the means through which the National Christian Defense League's (Liga Apărării Naționale Creștine) propaganda has used the electoral discourse to build both the adversary's and its own image in the parliamentary elections of May 1926 in Romania. Moreover, the current study aims at establishing the identity of the one who was placed, through propaganda, in a dominant position in comparison to the other political players. The defining elements of the National Christian Defense League's discourse in the present campaign were the wave of accusations launched against certain actors identified as adversaries, as well as the exaggerations of their propaganda regards of the antisemitic organisation, or Alexandru C. Cuza, its main leader.

Keywords

electoral discourse; the parliamentary elections of 1926; antisemitism; National Christian Defense League; propaganda

Introducere

De-a lungul timpului, limba română a găsit numeroase accepțiuni ale termenului de discurs, astfel că cea mai recentă definiție oferă nu mai puțin de șapte înțelesuri. În primul rând, discursul este o specie a genului oratoric ce constă într-o prezentare făcută în fața unui auditoriu pe o anumită temă care să trezească interesul celor prezenți. De asemenea, acesta reprezintă o acțiune verbală, orală sau scrisă, considerate a fi importante și revelatoare pentru o ideologie, un domeniu sau o mentalitate. Totodată, discursul mai poate fi definit ca fiind o tratare în scris a unui subiect de natură științifică, socială, literară, o „realizare concretă, scrisă sau orală, a limbii considerată ca sistem abstract” ori un „enunț superior ca întindere a frazei”. Nu în ultimul rând, acesta mai poate reprezenta o conversație ori o predică¹.

În ceea ce privește „discursul politic”, lucrurile sunt ceva mai complexe, acesta putând îndoctrina, informa, influența anumite decizii și comportamente, putând distra sau chiar plictisi, fapt ce a condus la situația în care, în ultima perioadă, numeroși autori români, dar și din străinătate au încercat

¹ *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a (București: Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009), 319.

să găsească o definiție cât mai exactă a acestui tip de discurs, însă încercările lor de a obține o delimitare distinctă au eșuat. De exemplu, pentru sociologul Alfred Bulai, discursul politic reprezintă un instrument al vehiculării mesajului ideologic, el fiind totodată și un element constructiv pentru imaginea pe care o are emițătorul, fie că acesta este o grupare politică ori un lider politic.² La rândul său, Constantin Sălăvăstru, profesor universitar la Catedra de Logică și Filozofie Sistematică din cadrul Facultății de Filosofie a Universității „Al.I. Cuza” din Iași, încearcă să răspundă la două întrebări esențiale din știința comunicării, oferind în același timp și o definiție a discursului politic, despre care spune că reprezintă „confruntarea dintre două părți pentru influențarea celei de-a treia și este una dintre cele mai interesante relații care se poate manifesta în ordinea discursivă”.³

Un alt autor român care s-a pronunțat asupra discursului politic este Camelia Beciu, profesor la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării din cadrul Universității din București și specialist în domeniile comunicare politică, media și spațiul public, precum și în analiza discursului mediatic, care semnalează că discursul constituie „un mod de utilizare a unei limbi, precum și a altor resurse de comunicare într-o anumită situație (limbaje, vocabulare specifice, convenții de adresare, canale de comunicare, identitatea interlocutorului), dar și un mod de organizare a faptelor pe care le comunicăm”.⁴ Daniela Roventă-Frumușani, profesor la Catedra de Antropologie Culturală și Comunicare din cadrul aceleiași facultăți, afirmă că discursul trebuie proiectat „în situație”, ancorat într-un anumit context sociocultural, modelat de o anumită epistemă, vizând o anumită finalitate, care e dependentă de statutul agenților discursivi.⁵

Una dintre cele mai succinte, dar precise definiții o oferă olandezul Teun A. van Dijk, savant în domeniile lingvisticii textului, analizei discursurilor și analizei discursului critic, care, în lucrarea sa, intitulată „Political Discourse and Ideology”, susține că discursul politic reprezintă „orice discurs care are un scop politic și intenționează să influențeze un proces politic”.⁶ Un discurs politic este și electoral în momentul în care este angrenat într-un eveniment convențional (campania electorală) și este realizat prin intermediul unor interacțiuni specifice, pe baza unor ritualuri, convenții de interacțiune și comunicare specifice.⁷ Totodată, discursul electoral reprezintă principala modalitate prin intermediul căreia actorul ori candidatul politic poate construi o imagine cât mai favorabilă în fața electoratului.

Campania electorală pentru alegerile parlamentare din mai 1926 a constituit, mai ales după înlăturarea lui Nicolae Ceaușescu, subiectul mai multor analize și lucrări științifice, însă niciuna dintre ele nu analizează rolul presei oficiale și nu abordează discursul Ligii Apărării Naționale Creștine în demersul ei de a cuceri masele populare. După prăbușirea comunismului și mai cu seamă în ultimii ani au apărut mai multe studii dedicate alegerilor și partidelor interbelice, lucrări care s-au axat, în majoritate, pe structura organizatorică, pe cadrul legal al scrutinelor ori pe structura socio-profesională a conducerii și mai puțin pe retorica electorală.

---

2 Alfred Bulai, *Mecanisme electorale ale societății românești* (București: Editura Paideia, 1999), 202.

3 Constantin Sălăvăstru, *Discursul puterii* (Iași: Editura Institutul European, 1999), 312.

4 Camelia Beciu, *Politica discursivă: Practici politice într-o campanie electorală* (Iași, Editura Polirom, 2000), 60.

5 Daniela Roventă-Frumușani, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze* (București: Editura Tritonic, 2012), 29.

6 Teun A. van Dijk, *Political Discourse and Ideology*, apud Camelia Mihaela Cmeciu, *Strategii persuasive în discursul politic* (Iași: Editura Universitas XXI, 2005), 61.

7 Constantin Hariuc, Elena Banciu, *Comunicarea politică: curs universitar* (București: Editura Ars Docendi, 2006), 89.

Astfel, studiul de față încearcă să pună o piatră la umplerea acestui spațiu lăsat liber de alți cercetători de-a lungul timpului.

Prima lucrare în care sunt abordate alegerile generale din 1926 a fost elaborată în perioada comunistă de către istoricul Ioan Scurtu.⁸ Folosindu-se de surse ale fondului arhivistic de stat din diferite județe ale țării, de memoriile unor oameni politici precum Constantin Argetoianu, Nicolae Iorga sau Mariu Theodorian-Carada⁹ și de articole din presa vremii, autorul se concentrează pe numirea în funcție a noului executiv, descrie cartelurile electorale, prezintă abuzurile din timpul campaniei electorale și reacția clasei politice și a opiniei publice cu privire la rezultatele finale ale scrutinului. Un alt studiu care tratează alegerile din acea perioadă îi aparține tânărului cercetător Florin-Mihai Răzvan¹⁰, acesta urmărește evoluția Partidului Poporului, Partidului Național Liberal, Blocului Național-Țărănesc, Ligii Apărării Naționale Creștine, Partidului Maghiar, Partidului German, Blocului Muncitoresc și Țărănesc, Federației Partidelor Socialiste din România în timpul campaniei, analizează statutul socio-profesional al candidaților și oferă o interpretare a rezultatelor obținute de cele mai importante grupări politice în diverse regiuni ale țării.

În volumul „Electoratul din România în anii democrației parlamentare 1919-1937”, Sorin Radu¹¹, profesor la Facultatea de Științe Socio-Umane din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, analizează, în câteva pagini, discursul electoral al partidului lui Averescu, purtat prin intermediul oficiosului *Îndreptarea*. Lucrarea autorului sibiian merită menționată cu atât mai mult pentru faptul că este printre puținele texte care abordează transformările suferite de corpul electoral în urma legiferării sufragiului universal, cultura politică a alegătorilor și rolul presei în influențarea electoratului. Un alt volum este cel al politologului Cristian Preda¹², intitulat „Rumânii fericiți: vot și putere de la 1831 până în prezent”, acesta prezentând climatul moral al celor 101 alegeri și limbajul actorilor politici de-a lungul timpului, analizând legislația, regimurile politice și rezultatele scrutinelor.

Cel mai recent studiu dedicat alegerilor din 1926 îi aparține lui Alexandru Nicolaescu¹³, cercetător științific la Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu. Textul își propune să răspundă la întrebarea dacă presa de partid poate fi o sursă credibilă în analiza alegerilor politice. În demersul său, autorul se bazează în special pe ziarle *Viitorul*, *Îndreptarea*, *Patria*, *Aurora*, *Apărarea Națională*, *Țărănismul*, *Adevărul*, *Dimineața*, *Universul*, dar și pe surse arhivistice ori memorialistice.

Cercetarea de față vizează modul cum propaganda Ligii Apărării Naționale Creștine a construit discursul politic în campania electorală pentru alegerile generale din 25 mai 1926 prin intermediul presei cuziste. Totodată, aceasta încearcă să descifreze imaginea conturată de propaganda național-creștină în legătură cu actorii identificați la nivelul discursului politic.

Pentru analiza noastră am avut în vedere, în primul rând, oficiosul *Apărarea Națională* (publicație săptămânală apărută la București sub semnătura lui A.C. Cuza), ziarul *Naționalistul* (organ săptămânal ieșean publicat sub conducerea inginerului

8 Ioan Scurtu, „Alegerile parlamentare din mai 1926”, *Studii și Comunicări. Arheologie-Istorie* 18 (1974): 227–241.

9 Constantin Argetoianu, *Pentru cei de mâine*, în Arh. CC. al PCR, fond 104, dosar 8595, f. 2465; Nicolae Iorga, *Memorii* (București: Editura Națională S. Ciornei, 1939, vol. V); M. Theodorian-Carada, *Efimiridele: însemnări și amintiri: 1908-1928* (Roman: Editura Tipografică Serafica, 1937).

10 Florin-Mihai Răzvan, „Alegerile din mai 1926”, în Florin Müller, *Elite parlamentare și dinamică electorală în România* (București: Editura Universității din București, 2009), 105–144.

11 Sorin Radu, *Electoratul din România în anii democrației parlamentare 1919-1937* (Iași: Editura Institutul European, 2004).

12 Cristian Preda, *Rumânii fericiți. Vot și putere de la 1831 până în prezent* (Iași: Editura Polirom, 2011).

13 Alexandru Nicolaescu, „Alegerile parlamentare din 1926 reflectate în presa vremii,” *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu*, vol. XXV (2018): 139-171.

Gr. Bejan), ziarul *Unirea* (organ bilunar ce apărea la Craiova sub direcția unui comitet) și ziarul *Solidaritatea Creștină* (organul LANC din județul Brăila care avea o apariție neregulată și era condus, asemenea celui din capitala Băniei, de un comitet de redacție).

În prezentul studiu am pornit de la premisa că propaganda Ligii Apărării Naționale Creștine a construit campania electorală pentru alegerile parlamentare din mai 1926 sub forma unei dispute acerbe între două tabere antagonice, iar pentru acest lucru a apelat în mod constant la violența de limbaj împotriva adversarilor politici și împotriva minorității evreiești, în timp ce în raport cu președintele Ligii și cu gruparea pe care acesta o crease în martie 1923 a amplificat peste măsură calități pe care cei doi le-ar fi avut ori acțiuni pe care le-ar fi întreprins. Analiza noastră folosește o metodologie de colectare a datelor cantitativă din *Apărarea Națională*, urmărind să identifice toți actorii prezenți în discursul electoral și numărul de acțiuni și de ocurențe existente în cele 51 de articole publicate în intervalul 25 aprilie 1926 – 23 mai 1926. Sistematic, aceasta utilizează observația și analiza de conținut atât pentru articolele din oficiosul LANC cât și pentru cele publicate în *Naționalistul*, *Unirea* și *Solidaritatea Creștină*. În total au fost analizate 129 de articole și 4 versificații electorale, 37 dintre acestea fiind incluse în studiul de față.

Anul 1926 a fost unic din mai multe puncte de vedere, el marcând totodată mai multe premiere. În primul rând, a fost organizat primul scrutin în baza noii Constituții și a noii legislații electorale, aceasta din urmă reprezentând, de altfel, și ultima etapă pentru unificarea sistemului electoral din România întregită. De asemenea, după Primul Război Mondial, alegerile au fost organizate după ce un guvern reușise să-și încheie mandatul de patru ani. Astfel, după patru ani de guvernare liberală, sub conducerea lui Ion I.C. Brătianu, cunoscut ca și Ionel Brătianu, la 29 martie 1926 regele Ferdinand I-a însărcinat cu formarea noului cabinet pe generalul Alexandru Averescu, președintele Partidului Poporului, cel care, la acea vreme, se bucura de o slabă susținere populară, dar care reușea să fie desemnat prim-ministru datorită influenței președintelui PNL asupra monarhului. Cel mai important efect al acelor alegeri a fost dat de faptul că pentru prima dată în istoria țării o organizație de extremă dreapta, cu o doctrină și cu un program antisemit, își făcuse loc pe scena politică și își manifesta dorința de a candida și de a câștiga mandate în Parlamentul României.

Votată la sfârșitul guvernării liberale și constituind totodată cea de-a doua mare realizare a executivului condus de Brătianu, legea electorală se inspirase din legislația Italiei fasciste din 18 noiembrie 1923 care prevedea că partidul care obține cel mai mare număr de voturi, dar cel puțin 40% din totalul opțiunilor, era declarată grupare majoritară și primea în plus 50% din totalul mandatelor din Adunarea Deputaților, ceea ce făcea ca respectiva formațiune politică să dețină un avantaj zdrobitor față de cel de-al doilea partid clasat în urma scrutinului electoral.¹⁴

Numirea generalului Averescu în fruntea guvernului a surprins pe toată lumea, electoratul și mare parte din clasa politică așteptându-se la un guvern național sau național-țărănist, asta tocmai datorită succeselor obținute în alegerile comunale și județene din februarie 1926. Alegerile generale au fost stabilite în ziua de 25 mai pentru Adunarea Deputaților și în 28 mai pentru Senat, iar principalele partide de opoziție – Partidul Național și Partidul Țărănesc – nemulțumite de decizia monarhului, au încheiat, la 24 aprilie 1926, cartelul electoral denumit Blocul

---

14 Mattei Dogan, *Analiza statistică a democrației parlamentare din România* (București: Editura Partidului Social-Democrat, 1946), 25. Politologul Cristian Preda, în lucrarea *România postcomunistă și România interbelică* (București: Editura Meridiane, 2002), analizează excelent, printre altele, și legislația electorală adoptată de liberali în 1926. A se vedea în acest sens pp. 81-91.

Național-Țărănesc¹⁵, care, la scurt timp după rezultatele scrutinului, s-a transformat într-unul dintre cele mai mari partide ale României din perioada interbelică.

După cum spuneam mai devreme, alegerile s-au desfășurat conform noii legi electorale, legislație ce interzicea utilizarea unor imagini de obiecte ca fiind drept semne electorale. Astfel, pentru scrutinul analizat de noi, Partidul Poporului își alesese ca semn electoral o stea plină în șase colțuri/ trei linii tăiate între ele, Liga Apărării Naționale Creștine o linie dreaptă orizontală, Partidul Național Liberal o linie dreaptă verticală tăiată la fiecare capăt de câte una scurtă orizontală, în timp ce Blocul Național-Țărănesc optase pentru un cerc.¹⁶

Rezultatul alegerilor n-a uimit pe nimeni, Guvernul asigurându-și victoria cu un scor de 53,38% din voturi și 292 de mandate de deputați dintr-un total de 387. Restul de 95 au fost împărțite între BMT, care obținuse 28,41% și 69 de mandate, PNL, care primise 7,52% și 16 mandate, și LANC, care, deși înființată cu doar trei ani înainte de respectivul scrutin, trecea pragul de 2% și căpăta 10 mandate de deputat datorită celor 4,88 de procente obținute în ziua votului.

Structurat în două părți, articolul analizează modul cum propaganda LANC s-a raportat, pe de o parte, la adversarii politici și non-politici pe care a încercat să-i discrediteze fără oprire pe toată durata campaniei electorale, iar pe de altă parte, la organizația antisemită ori la principalul lider al acesteia. Punerea sub lupă a textelor publicate în timpul campaniei electorale în *Apărarea Națională*, în *Naționalistul*, în *Unirea* și în *Solidaritatea Creștină* a permis identificarea unor teme extrem de diverse, propaganda cuzistă apelând deseori la violența de limbaj, la contestarea legitimității și la denigrarea celui alt sau la exagerarea unor merite ale LANC ori ale președintelui acesteia.

„Ei”

Am ales să folosim pronumele personal la persoana a III-a plural – „ei” – pentru toți cei identificați de propaganda național-creștină ca acționând împotriva LANC, împotriva românilor și împotriva intereselor țării. Așadar, „ei” este format din mai multe piese, aici fiind incluși actori precum partidele politice ori anumite formațiuni luate în mod particular, politicienii sau minoritatea evreiască.

Discursul cuzist a fost extrem de agresiv, *Apărarea Națională* publicând o serie de atacuri încă din prima zi a campaniei electorale împotriva celor plasați ca fiind în afara Ligii. Astfel, într-un scurt editorial publicat pe prima pagină, oficiosul anunța că partidele politice se aflau în pragul „falimentului politic”, și erau acuzate ca fiind „corupte și jidovite” deoarece luau în calcul încheierea unui cartel electoral cu „jidanii”.¹⁷ Trei săptămâni mai târziu, *Naționalistul*, organul cuzist din orașul Iași, anunța, cu ocazia publicării manifestului electoral, că starea deplorabilă a țării se datora partidelor corupte care au acordat evreilor prilejul de a deznaționaliza orașele României și de a distruge clasa de mijloc românească.¹⁸

Partidele nu erau doar „corupte”, ci și „parazitare”, informa A.C. Cuza în organul național-creștin condus de inginerul Grigore Bejan. Astfel, alături de temele prezentate anterior, propaganda a introdus ideea că grupările aflate atât la

15 Ioan Scurtu, *Din viața politică a României (1926-1947). Studiu critic privind istoria Partidului Național-Țărănesc* (București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1983), 38, 46-48.

16 Constantin Hamangiu, *Codul general al României: codurile, legile și regulamentele uzuale în vigoare: întocmit după textele oficiale* (București: Editura Librăriei „Universală” Leon Alcalay & Viața Românească, 1929, vol. XI-XII), 1056.

17 Autor necunoscut, „Politica partidelor,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 1.

18 Alexandru C. Cuza, „Chemare către alegătorii români din toată țara,” *Naționalistul*, nr. 19 din 16 mai 1926, p. 2.

dreapta cât și la stânga eșichierului politic nu acționau pentru definirea și impunerea voinței politice a populației, ci erau inutile și uzitau de diferite metode, de cele mai multe ori brutale, pentru a-și îmbogăți proprii membri și pe cei apropiați lor. Intitulat „Teroarea guvernamentală – Boala și leacul –”, articolul semnat de președintele LANC oferea, în mod previzibil, soluția salvatoare împotriva partidelor „parazitare” care nu aveau nicio rațiune de a fi întrucât nu corespundeau „nevoilor reale” ale poporului român: „Liga Apărării Naționale Creștine este singura în măsură să desființeze partidele parazitare și să însănătoșeze astfel viața noastră politică, lecuind-o de boala cronică a terorii guvernamentale”.¹⁹ Nu sunt singurele teme formulate în legătură cu acest actor, toate fiind prezente, împreună cu ocurențele lor, la anexa nr. 1.

Tema pervertirii și degradării morale, poate cel mai la modă subiect din ultima perioadă a politicii noastre românești, a fost aplicată inclusiv în cazul politicianilor români ori al minorității evreiești. Tot cu prilejul primului număr dedicat campaniei electorale, Victor Medrea, student antisemit care după 1928 s-a „convertit” la legionarism și a început să colaboreze cu publicații precum *Buna Vestire*, *Curentul*, *Cuvântul* sau *Cuvântul Argeșului*, declara că tineretul avea o „chemare istorică”, iar, pe cale de consecință, suportul acestuia nu se putea îndrepta către clasa politică ori către politicianismul corupt arătat de aceasta.²⁰ În ceea ce privește acuzația de corupție folosită împotriva acestui ultim actor, ea a fost lansată de Mihail Manea, jurist și președinte al Ligii din județul Roman, care, cu prilejul întrunirii electorale din estul țării, lansa următoarele întrebări ironice, oferind, totodată și câteva răspunsuri:

„Prin ce sunt ei (n.n. evreii) legați de acest pământ? Prin camătă, prin jaf, înșelăciune, corupție, desfrâu, trădare. Care sunt meritele lor? Prin intrigă și mituire, distrugerea societății în mijlocul căreia trăiesc pentru ca ei să domine slujindu-se și de cozi de topor”.²¹

Despre „cozile de topor” la care făcea referire liderul din Moldova a vorbit și Ion Adam, sătean din comuna Răcășdia, județul Caraș-Severin, el oferind inclusiv explicații suplimentare cu privire la identitatea acestora. Astfel, în cadrul întrunirii electorale din sud-vestul Banatului, acesta declara că situația precară atât materială cât și morală a românilor se datora „cozilor de topor” care lucrau în interesul personal și în cel al minorității evreiești, iar datoria tuturor românilor era de a scăpa de partidele politice, care s-au dovedit a fi o „pacoste” pentru România.²²

Când nu au fost etichetate ca fiind „cozile de topor” ale evreilor, partidele politice erau acuzate că ar sprijini, că ar proteja sau că ar fi instrumente ale acestora.²³ În realitate, acestea nu erau decât sinonime cu tema prezentată mai devreme.

După tema lansată de Victor Medrea chiar în primul număr dedicat alegerilor, următorul care a ieșit la rampă cu acuzații la adresa actorului colectiv „politicienii” a fost chiar președintele Ligii. Într-un articol publicat pe prima pagină în oficiosul național-creștin și în care principala țintă o constituia Adalbert Veith, administratorul Uzinelor Domeniilor Reșiței, Alexandru C. Cuza declara că politicienii „corupți și fără scrupule, pentru mizerabilele lor foloase materiale, sunt capabili să

19 Alexandru C. Cuza, „Teroarea guvernamentală – Boala și leacul –”, *Naționalistul*, nr. 20 din 20 mai 1926, p. 1.

20 Victor Medrea, „În jurul unei chemări”, *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 2.

21 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă”, *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 3.

22 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă”, *Apărarea Națională*, nr. 26 din 9 mai 1926, p. 3.

23 Autor necunoscut, „LANC în provincie”, *Apărarea Națională*, nr. 27 din 16 mai 1926, p. 4; „D. profesor A.C. Cuza în propagandă”, *Apărarea Națională*, nr. 25 din 2 mai 1926, p. 3; „D. profesor A.C. Cuza în propagandă”, *Apărarea Națională*, nr. 26 din 9 mai 1926, p. 3; Alexandru C. Cuza, „Alegeri istorice”, *Apărarea Națională*, nr. 28 din 23 mai 1926, p. 1.

vândă interesele neamului”.²⁴ Ultimele salve de tun aruncate la adresa acestui actor au fost asumate de întreaga redacție a *Apărării Naționale* cu prilejul relatării unor evenimente din județul Bălți: „Pe noi ne revoltă mentalitatea strâmtă a oamenilor politici care calcă interesele superioare naționale pentru satisfacerea ambițiilor personale. În virtutea acestei ambiții ei schingiuiesc nenorocita populație basarabeană, revoltă care crește mereu”.²⁵ Pentru a afla numărul total al reprezentărilor și al ocurențelor care au vizat actorul „politicienii”, a se consulta anexa nr. 2.

Discursul electoral al LANC nu s-a bazat pe un program solid construit, ci, după cum spuneam mai devreme, pe descoperirea de actori care acționau împotriva intereselor țării și exagerarea unor defecte ale acestora. Astfel că, după actorii colectivi „partidele politice” și „politicienii”, următoarea țintă a propagandei cuziste a reprezentat-o PȚ condus de Ion Mihalache (numărul total de reprezentări și de ocurențe poate fi regăsit la anexa nr. 3). Țărăniștii, membri al BNT, au fost acuzați chiar în primul articol publicat cu ocazia declanșării campaniei electorale că, amestecați cu „elemente naufragiate de aiurea (n.n. evreii)”, vor lupta prin „scandaluri” și „gălăgie” să producă „diversiuni care să ametească opinia publică [...] pentru a nu se afla opera lor demagogică și distructivă”.²⁶ Autorul acuzațiilor era avocatul Paul P. Iliescu, candidat pe listele LANC în județul Câmpulung, cel care, în 1927, era exclus din LANC și învinuit chiar de către A.C. Cuza că era „avocatul cunoscut al tuturor escrocilor jidani”, iar antisemitismul arătat de acesta ar fi fost „calul Troian din cetatea Ligii”.²⁷ În realitate, președintele LANC îl îndepărtase pe Iliescu din cauza criticilor aduse de acesta actelor de huliganism ale studenților din februarie 1922, precum și pentru a-și consolida poziția de lider al formațiunii.

O altă critică adusă Partidului Țărănesc a fost aceea că gruparea nu era în realitate decât un „partid jidănesc”, aceasta fiind de altfel și tema care a avut cel mai mare număr de ocurențe. Ideea nu era una nouă, ea fiind folosită inclusiv în perioada de precampanie electorală.²⁸ Primul care a pus-o în scenă în timpul campaniei electorale a fost Mihail Manea, care îi acuza pe țărăniști inclusiv că ar urmări distrugerea țării: „Așa-zisul partid țăărănesc, sau mai bine zis jidănesc, are drept scop ceea ce au făcut frații lor bolșevici din Rusia: distrugere, distrugere și iar distrugere”.²⁹ Nicolae Grigorescu Paul, profesor și autor de scrieri antisemite în oficiosul LANC, publica un scurt articol în care susținea că gruparea lui Mihalache era una „jidănească” și aflată pe punctul de a dispărea de pe scena politică:

„De pildă jidanul care e obișnuit întotdeauna să câștige orice cauză mai cu seamă când investește un capital – cum este cazul Partidului țărănist-jidovit – deși are o mare adeziune când constată cu amărăciune că acest partid în care își concentrase toată încrederea și speranța se descompune zi cu zi, întocmai ca un cadavru”.³⁰

La conturarea acestei imagini a contribuit președintele LANC, care, cu ocazia turneului electoral din Banat se oferea să dezvăluie adevărata identitate a formațiunii conduse de Mihalache. Astfel, la Oravița, adresându-se în special țăranilor și micilor întreprinzători, Cuza anunța că dintre toate grupările aflate pe

24 Alexandru C. Cuza, „Veith I, Regele Reșiței,” *Apărarea Națională*, nr. 25 din 2 mai 1926, p. 1.

25 Autor necunoscut, „LANC în provincie,” *Apărarea Națională*, nr.27 din 16 mai 1926, p. 4.

26 Paul P. Iliescu, „Parlamentul de mâine,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 1.

27 Autor necunoscut, „Conspirația jidanilor în LANC,” *Apărarea Națională*, nr. 1 din 17 aprilie 1927, p. 2.

28 Autor necunoscut, „Ce sunt: socialiștii, comuniștii și ce sunt țărăniștii...?,” *Naționalistul*, nr. 18 din 6 mai 1923, p. 2; Alexandru C. Cuza, „Țărănismul românesc și țărănismul jidănesc,” *Unirea*, nr. 22 din 3 august 1924, p. 1; Alexandru C. Cuza, „Desființarea țărănismului – o necesitate națională,” *Unirea*, nr. 19 din 13 iulie 1924, p. 1; Alexandru C. Cuza, „Partidul țărănesc – partid jidănesc. Țăranii trebuie să vadă bine cine sunt <<Țărăniștii>>,” *Unirea*, nr. 18 din 6 iulie 1924, p. 1; Radu Rosetti, „Țărănist ori jidovist?,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 15 martie 1924, pp. 15-16.

29 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 3.

30 Nicolae Georgescu Paul, „Plebiscit,” *Apărarea Națională*, nr. 25 din 2 mai 1926, p. 2.

scena politică românească, Partidul Țărănesc era cel mai periculos pentru că era un „partid jidănesc”, nu unul țărănesc și, totodată, un „partid al jidanilor”, nicidecum unul al țăranilor.³¹

Pentru a accentua și mai mult tema potrivit căreia Partidul Țărănesc ar fi fost în realitate unul „jidănesc”, propaganda Ligii a apelat la diferite trucuri, iar printre cele mai interesante a fost cel folosit de studentul cuzist Vasile N. Popescu, care, cu mai puțin de două săptămâni înainte de scrutinul pentru Adunarea Deputaților, într-un articol în care îl lua la țintă pe Nicolae Lupu, îi lega pe țărăniști de o practică religioasă iudaică: „Agitându-și la intervale scurte coada stufoasă tăvălită în făină spre a da înfățișarea unei capre inocente, „lupul” a arătat ce n-au făcut alții și ce vor face țărăniștii circumciși când vor veni la putere”.³²

În ceea ce privește cea de-a doua grupare a Blocului, aceasta și-a atras mult mai puține acuzații (vezi anexa nr. 4), ele având totodată un caracter mai puțin violent decât cele atribuite partidului condus de Ion Mihalache. La Blaj, cu prilejul turneului electoral din Transilvania, Alexandru C. Cuza dezvăluia starea de fapt și prognoza viitorul Partidului Național: „Oricâte merite a avut în trecut în apărarea cauzei românești în timpul dominației națiunii străine – a rămas azi un simplu partid regional care prin greșelile lui este merit să dispară”.³³ Profesorul și avocatul cuzist Vasile Vlădescu publica, în același număr în care oficiosul Ligii făcea cunoscut discursul electoral din Ardeal, un articol în care făcea o radiografie a celor mai importante partide românești. Astfel, dacă țărăniștii se bucurau de o artificială susținere populară care se va încheia odată cu scrutinul programat la sfârșitul lunii mai, iar Partidul Național era în realitate unul „regionalist” și lipsit de orice popularitate, partidul de guvernământ era descris ca fiind „ieșit din zgomotul surd al războiului”, unul care după 1918 înregistrase cea mai mare priză la public dintre toate formațiunile politice, dar care, la acel moment, ajunsese la o cotă record de impopularitate.³⁴ O săptămână mai târziu, în cadrul întrunirii de la Oravița, județul Caraș-Severin (în trecut județul Caraș), Alexandru C. Cuza caracteriza Partidul Poporului ca fiind unul lipsit de doctrină.³⁵

Dintre toate grupările importante aflate pe scena politicii românești de la acea vreme, Partidul Național Liberal a fost singurul care nu a constituit o miză importantă în propaganda Ligii, dovadă fiind absența totală a oricăror trimiteri la adresa fostului partid de guvernământ. Rațiunea acestei strategii, de a-i exclude în mod categoric pe liberali din discursul electoral, a constat în faptul că partidul brătienist tocmai își încheiase mandatul de patru ani, iar tentația electoratului de a vota din nou cu PNL era foarte mică, motiv pentru care propaganda Ligii s-a orientat către o parte dintre frunzașii partidelor politice. Dacă Nicolae Lupu era prezentat, după cum am putut observa ceva mai devreme, ca „agitându-și coada stufoasă” pentru a crea iluzia de „capră inocentă”, Constantin Stere era catalogat ca fiind „trădător de neam”.³⁶ Trei săptămâni mai târziu, Vasile N. Popescu era mult mai specific, scriind despre Stere că ar fi „trădătorul vândut al nemților”.³⁷

Tema „trădării” lui Constantin Stere a fost propagată de național-creștini în toată presa cuzistă. Dacă, de exemplu, *Naționalistul* titra pe prima pagină „Înfrățirea

31 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 26 din 9 mai 1926, p. 4.

32 Vasile N. Popescu, „Întrunirea partidului „țărănist” în Câmpina,” *Apărarea Națională*, nr. 27 din 16 mai 1926, p. 3.

33 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 25 din 2 mai 1926, p. 3.

34 Vasile Vlădescu, „Viitorul parlament și Liga,” *Apărarea Națională*, nr. 25 din 2 mai 1926, p. 4.

35 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 26 din 9 mai 1926, p. 4.

36 Autor necunoscut, „Întrunirea LANC din jud. Ilfov,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 2.

37 Vasile N. Popescu, „Întrunirea partidului „țărănist” în Câmpina,” *Apărarea Națională*, nr. 27 din 16 mai 1926, p. 3.

lui Nicolae Iorga cu trădătorul Stere” și declara că alianța dintre cei doi nu era una neașteptată în condițiile în care fostul lider al Partidului Naționalist Democrat „unde a scuipat ieri, linge azi”³⁸, Vintilă Petrescu-Vrancea, principalul responsabil cu publicarea de epigrame în *Unirea*, organul Ligii din Craiova, transpunea acuzația în câteva stihuri, unele dintre ele având un caracter antisemit. Iată cum sunau, de pildă, câteva versuri adresate doctrinarului mișcării țărăniște:

„Stere, ești un trădător,/ C-ai vândut țara la boși/ Lasă, nu fi scamator/
Că iei apă la galoși!/ Stere, toți îți cunosc vina/ Cum știu că-i pământul sferic,
/ De-ai fost mahăr la <<Lumina>>,/ Vei sta mâine la întuneric!.../ Aleleli,
jupâne, Stere, / Nu mai cere-n van putere,/ Căci noi pentru trădători/ Avem
doar spânzurători!”.³⁹

Două numere mai târziu, același autor revenea cu câteva versificații în care Stere era învinuit de pactizare cu dușmanul, iar diverși oameni politici, diplomați ori publiciști români erau acuzați de legături cu minoritatea evreiască. Totodată, epigramistul antisemit lansa un apel de luptă către „vrednicii urmași” ai lui Decebal și Traian:

„Neam român din patru vânturi, nu mai stați în nepăsare,/ Ridicați-vă
cu toții, de la mic până la mare,/ Să stărpim nemernicia ce s-a încuibat în
țară [...] Dacă vreți o să-i număr, să-i cunoașteți și să știți./ Unul este *Costa-Foru*,
ticălosul cel mai mare,/ Altul e *Constantin Mille*, gazetar ce luptă
vere,/ Ca s-ajungă la putere, dus... de *trădătorul Stere* [...] Și mai e și doctor
Lupu... Cocea ce-și face amarul/ Ferecat de închisoare. Apoi este *Hern Madgearu*/
D-l Iorga <<*antisemitul*>>, rușinos ca fata mare,/ Ce ar vrea ca toată lumea
azi să fie de vânzare/ S-a-nfrățit cu tot poporul din Oradea, Cluj și Huși,
/ Iar ca mâine va ajunge, *mare rabin la Buhuși*!! Apoi vin *Eugen Filotti*,
I. Nădejde și *Dobrescu/ Berbecaru, Pișulescu* și cu *Dem. Teodorescu/ Secături*,
rușinea țării, toți o șleahță de neghiobi/ Ce-i făcu azi *Sărindarul*,
a iudaismului rob!...!”.⁴⁰

Acuzația de trădare adusă doctrinarului PȚ nu era o inovație a cuziștilor, aceasta fiind folosită în trecut și de alți adversari ai liderului țărănist deoarece, la scurt timp după ce România își declarase neutralitatea în prima conflagrație mondială, la solicitarea președintelui guvernului de la acea vreme, Ion I.C. Brătianu, Stere acceptase deplasarea în Transilvania cu obiectivul de a-i convinge pe românii din regiune să-și declare fidelitatea față de Austro-Ungaria.⁴¹

Scurte învinuiri au fost lansate și către alți lideri ai Blocului Național Țărănesc. Dacă Iuliu Maniu era descris, în trecut, ca fiind „nehotărât”⁴² – consecință a îndelungatelor tratative de fuzionare cu PȚ – fostul partener politic al președintelui LANC era „haotic” și prezentat ca „negând credințe”⁴³, fapte ce trebuiau să indice incontestabil că Partidul Național nu putea constitui o soluție viabilă pentru următorul guvern. Abandonarea discursului antisemit de către Nicolae Iorga a consti-

38 Constantin Gheorghe, „Înfrățirea lui Nicolae Iorga cu trădătorul Stere,” *Naționalistul*, nr. 17 din 29 aprilie 1926, p. 1.

39 Vintilă Petrescu-Vrancea, „Harcea-Parcea,” *Unirea*, nr. 13 din 1-15 aprilie 1926, p. 3.

40 Vintilă Petrescu-Vrancea, „Scrisoarea a III-a,” *Unirea*, nr. 15 din 20 mai 1926, p. 3; *sublinierile aparțin autorului*.

41 Zigu Ornea, *Viața lui C. Stere* (Chișinău: Editura Universul, 2005), 57-61.

42 Constantin A. Cuza, Guvernul – Opoziția – Liga,” *Naționalistul*, nr. 18 din 6 mai 1926, p. 1. Textul a fost preluat zece zile mai târziu de oficiosul național-creștin și publicat pe cea de-a treia pagină.

43 Ioan Istrate, „A fost odată un anume N. Iorga,” *Apărarea Națională*, nr. 27 din 16 mai 1926, p. 3.

tuit principala cauză pentru care acesta fusese luat la țintă de către propaganda național-creștină, iar campania electorală din 1926 pentru alegerile parlamentare a constituit o bună ocazie pentru a mai trage câteva salve în direcția acestuia. Toate reprezentările care i-au vizat pe cei patru actori politici sunt disponibile la anexa nr. 5.

Cele mai multe acțiuni ale propagandei Ligii au fost concentrate către „minoritatea evreiască” (vezi anexa nr. 6) numărul total al temelor care au vizat acest tip de actor colectiv fiind numai în oficiosul LANC de 86, mai mult decât dublul temelor formulate în legătură cu toți ceilalți actori identificați până acum.

Pentru a nu lăsa loc de îndoieli, actorului colectiv „minoritatea evreiască” i-a fost atribuit rolul de „dușman”, iar pentru a accentua riscul pe care acesta îl reprezenta pentru societatea românească și nu numai, propaganda cuzistă l-a ilustrat ca având diferite grade de ostilitate. Startul a fost furibund și declanșat cu ocazia publicării primului număr dedicat campaniei electorale. Dacă prin intermediul unui scurt editorial publicat pe prima pagină abonații oficiosului antisemit puteau afla că evreii erau „dușmanii noștri crânceni”,⁴⁴ Valeriu Roman, secretar general al Ligii și candidatul LANC în județele Satu Mare, Someș și Tighina, declara că „jidanii sunt dușmanii noștri și trebuie tratați în consecință”. Continuându-și șirul atacurilor, evreii erau transformați în „dușmanii noștri de moarte” care „vor forța mâna guvernului să ne persecute”.⁴⁵ Alexandru Ventonic, medic de profesie, care în 1927 adera la Mișcarea Legionară⁴⁶, a conturat și el, de această dată în organul Ligii din județul Iași, aceeași imagine a respectivului actor, oferindu-i totodată și o caracteristică din zona animalică:

„Nația românească pare a auzi glasul de aramă al clopotelor vestitoare, ea se trezește de la un capăt la altul al țării, se înarmează și în clipa hotărâtoare va lovi fără șovăire în dușmanul ei de moarte, șarpele crescut din sămânța lui Iuda, pe care l-a lăsat prea mult să se încălzească la sânul-i”.⁴⁷

Într-o societate preponderent creștin-ortodoxă, tema importanței zugrăvirii minorității evreiești în rolul de inamic al creștinătății a fost percepută de propagandiștii cuziști ca fiind de mare însemnătate, iar primul care s-a pronunțat în această direcție a fost un anume preot Dimitrescu, care, descriind „lupta seculară” dintre creștinism și iudaism, îi îndemna pe români să se înscrie în LANC pentru a putea lupta împotriva „dușmanului creștinătății mondiale”.⁴⁸ Aproximativ patru săptămâni mai târziu, în preajma alegerilor pentru Adunarea Deputaților, Ion Zelea-Codreanu, candidatul Ligii în județele Câmpulung, Ilfov, Rădăuți și Roman, se adresa locuitorilor din mediul rural, oferind totodată o imagine teribilă a destinului tragic al națiunii românești: „Auziți-mă, pentru că vă vorbesc în numele copiilor și al urmașilor, care nu voiesc și nu trebuie să ajungă robi în țară, robi la dușmanii tuturor țărilor creștine, robi la jidani”.⁴⁹ Un an mai târziu, Codreanu era acuzat că s-a asociat cu evreii și exclus din LANC.

Cele mai multe ocurențe dintre temele utilizate în legătură cu acest actor l-a înregistrat verbul „stăpânesc”, iar Ion Zelea Codreanu a fost cel care l-a folosit,

44 Autor necunoscut, „Politica partidelor,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 1.

45 Valeriu Roman, „Prin epoca de martiraj,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 1.

46 Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari*, Vol. I, Ediția a III-a (București: Editura Mișcării Legionare, 1940), 282.

47 Alexandru Ventonic, „Impresii,” *Naționalistul*, nr. 18 din 6 mai 1926, p. 2.

48 Autor necunoscut, „Întrunirea LANC din jud. Ilfov,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 2.

49 Ion Zelea Codreanu, „Chemare către săteni,” *Apărarea Națională*, nr. 28 din 23 mai 1926, p. 1.

împreună cu alți termeni ce indicau puterea, pentru a completa tabloul apocaliptic început ceva mai devreme:

„Jidanii, în numele satanei, ai cărei fii sunt, uneltesc de demult să stăpânească toate țările creștine, să robească toate neamurile, să calce în picioare Evanghelia, să rupă crucea, să desființeze legea mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos și apoi să domnească ei în toată lumea, de-a pururi în numele satanei”.⁵⁰

Folosit pe parcursul campaniei electorale în 17 rânduri doar în oficiul Ligii și în câteva ocazii și în alte organe ale formațiunii, acesta a fost introdus inclusiv în interiorul unor versificații alcătuite într-o cheie cu caracter naționalist și antisemit, iar cel mai bun exemplu în acest sens era cea publicată în *Naționalistul* cu câteva zile înainte de alegerile din 25 mai 1926, din care am extras numai câteva rânduri:

„Foaie verde, foaie lată/ Hai creștini de la olaltă/ Hai să fim uniți cu firea/ Să dăm jos jidănărima!/ S-o dăm jos de prin palate/ De la moșile toate;/ Să nu-i lăsăm în voia lor/ Să fie stăpânitori [...] Îi păcat de noi creștinii/ Să ne gătuie păgânii. Păgânii ce vi i-am spus/ Au răstignit pe Iisus/ Ca să piară creștinimea/ Să-nmulțească jidănimea/ Să fie stăpânitori/ Pe țara creștinilor”.⁵¹

Campania electorală a Ligii Apărării Naționale Creștine s-a bazat în special pe dezinformări, acuze, minciuni repetate și denigrări la adresa minorității evreiești, astfel că evreilor li s-a imputat pofta de a cucerii, de a stăpâni, de a cotropi și de a distruge economic și social România. Vechi clișee ori stereotipii negative au fost impuse pe tot parcursul campaniei electorale, unele dintre ele venind inclusiv din sfera non-umanului. Expresii ca „paraziți”, „corbi”, „lipitori”, „vierme”, „vipere” au fost utilizate în mod sistematic pentru ca alegătorii să nu-i mai vadă pe evrei ca pe niște ființe umane, ci ca pe animale sau organisme care trăiesc pe seama românilor.

Ca în cazul grupărilor politice, minoritatea evreiască este și ea catalogată ca fiind „parazitară”, diferența dintre cei doi actori colectivi fiind numărul de ocurențe. Dacă, de exemplu, actorul „partidele politice” era prezentat publicului în această postură într-o singură ocazie, evreii apar, ca având același rol, în unsprezece situații diferite. Startul îl dădea Alexandru Bacaloglu, candidatul Ligii în județele Botoșani și Iași, de profesie avocat și frate al Elenei Bacaloglu⁵², care, cu prilejul turneului electoral ținut în Moldova, dădea exemplul Franței din prima conflagrație mondială și arăta cum trebuia procedat pentru a scăpa de aceștia:

„După cum francezii istoviți și aproape înfrânți – la un singur gând că vor fi cotropiți de Germania militaristă – au pus în joc ultima răsufare de energie și au învins, tot așa și noi trebuie să recurgem la ultima sforțare pentru a putea fi salvați de jidanii parazitari. Să dăm cu toții mâna frățește și, adunați în jurul d-lui prof. A.C. Cuza, să pornim la datorie”.⁵³

O săptămână mai târziu, A.C. Cuza, într-un articol publicat pe prima pagină în *Apărarea Națională*, contribuia și el la imaginea conturată de colegul său de partid și propunea inclusiv desființarea Partidului Țărănesc deoarece ar fi reprezentat

50 Ion Zelea Codreanu, „Chemare către săteni,” *Apărarea Națională*, nr. 28 din 23 mai 1926, p. 1.

51 Gheorghe Baraboi, „Cântec,” *Naționalistul*, nr. 19 din 16 mai 1926, p. 4.

52 Elenei Bacaloglu (n. 19 decembrie 1878, București – d. 1947, București) a fost membră fondatoare, în 1921, a Mișcării Naționale Fasciste Italo-Române.

53 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 3.

„cea din urmă încercare a jidănimii parazitare” de a-i stăpâni pe români în politică, celelalte tentative fiind socialismul, radicalismul și comunismul.⁵⁴

Utilizată, după cum spuneam și mai devreme, în unsprezece ocazii doar în oficiosul național-creștin, tema a fost exploatată și de alte gazete ale LANC. Astfel, într-un articol plin de elogii la adresa lui A.C. Cuza, Vintilă Petrescu-Vrancea mărturisise că nu era suficient aur în băncile și sinagogile evreiești pentru a-l împiedica pe „bătrânul profesor” să lupte împotriva „elementului parazitărilor”.⁵⁵ O altă publicație a fost *Solidaritatea Creștină*, organ al Ligii din județul Brăila, care, într-un text semnat de un anume Popescu Focșani, anunța că „poporul parazitărilor” nu putea fi simpatizat de cei care îi duceau în spinare.⁵⁶

O altă temă desprinsă din zona non-umanului și apropiată de cea prezentată mai devreme a fost cea potrivit căreia evreei ar fi fost, în realitate, niște „lipitori”, iar primul care a formulat-o a fost Vintilă Petrescu-Vrancea în același articol publicat în ziarul *Unirea* din Craiova. Iată cum îi descria acesta pe minoritarii evrei în textul al cărui principal scop era preamărirea președintelui Ligii: „Din urgia invaziei de lipitori și de lăcuste scuipate din inima Ucrainei și Galiției, se înalță figura simbolică a apostolului de la Iași, bătrânul ostaș al falangei noastre naționale, înțeleptul doctrinar al lui Hristos”.⁵⁷ La rândul său, inspectorul silvic M.P. Florescu, într-un text făcut public cu două zile înaintea scrutinului din mai 1926, anunța satisfăcut că izbucnirea unui incendiu în județul Bacău a condus la „dezinfecția prin ardere a unui cartier jidovesc unde erau concentrați numai lipitorile care au supt de decenii tot avutul țării și al țăranilor noștri moldoveni”.⁵⁸

Inferioritatea acestui actor colectiv a fost indicată sub multiple forme, propaganda național-creștină asociindu-l inclusiv cu diferite animale de pradă, fapt ce trebuia să producă repulsie în rândul abonaților și cititorilor publicațiilor Ligii. Potrivit Doinei Ruști, corbul apare ca reprezentând o „pasăre marcată de vanitate, ignoranță, perfidie și de o mare atracție instinctuală către morbid”, el fiind totodată și „simbol al căderii și al degradării (faptul că este necrofag) și dovedește o atracție bolnăvicioasă către lumea tenebrei instinctuale”.⁵⁹

După trei săptămâni de la declanșarea campaniei electorale, Sergiu Florea, despre care din păcate nu avem prea multe detalii, îi cobora pe evrei pe scara evolutivă până ce aceștia ajungeau să ia forma respectivelor păsări. Iată ce scria în articolul publicat în *Apărarea Națională* cu o săptămână înainte de scrutinul pentru Adunarea Deputaților:

„Războiul purtat cu mari sacrificii a istovit puterea neamului. Întreaga energie a poporului român s-a îndreptat într-o singură direcție: salvarea patriei de dușmani. Peste câmpurile de luptă apăreau corbi dornici de cadavre și pe delături se foiau borfașii ca niște nemernici. După război, corbii s-au risipit în căutarea altor soiuri de cadavre, borfașii îngrășați, țațoși, au ros mai departe slăbitul organism al poporului”.

Autorul nu se oprea însă aici, acesta aducând pe tapet un nou tip de animal, de această dată însă unul nevertebrat: „Nația se deparazitează și scârbosul vierme,

54 Autor necunoscut, „Desființarea «țărănismului»,” *Apărarea Națională*, nr. 26 din 9 mai 1926, p. 1.

55 Vintilă Petrescu-Vrancea, „A.C. Cuza,” *Unirea*, nr. 14 din 1-15 mai 1926, p. 1.

56 Popescu Focșani, „Cripto-jidani,” *Solidaritatea Creștină*, nr. 23 din 1 mai 1926, p. 3.

57 Vintilă Petrescu-Vrancea, „A.C. Cuza,” *Unirea*, nr. 14 din 1-15 mai 1926, p. 1.

58 M.P. Florescu, „Incendiul din Bacău,” *Apărarea Națională*, nr. 28 din 23 mai 1926, p. 2.

59 Doina Ruști, *Dicționar de teme și simboluri din literatura română* (București: Universul Enciclopedic, 2002), 97.

mic la început, gras și țanțoș acum, se zbate, țipă [...] dar nația se înviorează, slăbitul trup se încordează și călcâiul trebuie să strivească apăsător veninosul parazit”.⁶⁰

Tot pe cea de-a treia pagină a oficiosului LANC, Nicu Ionescu, propagandist al grupării cuziste ce își publica textele inclusiv în revista *Înfrățirea Românească*, organul Ligii din județul Cluj, anunța cuprins de revoltă că „în timp ce țaranii români, înșelați de venetici, părăsesc meleagurile strămoșești, locul lor fiind ocupat de vipere veninoase, iar încet, încet, pe neobservate, vom deveni robi în propria țară, și asta de dragul umanității”.⁶¹

Odată metamorfozat sub diferite forme, actorul nostru trebuia prezentat ca fiind capabil să se manifeste și să acționeze precum era descris. Astfel, la două săptămâni de la declanșarea campaniei electorale, Titus Malaiu, doctor în teologie și candidat al Ligii în Bihor, Sălaj, Năsăud și Satu-Mare, publica un text în care acuza „jidovimea” că s-a „cuibărit în mod înspăimântător în această comună [n.n. Iclod, județul Cluj], și-a adus rabin și și-a făcut ateliere de tâmplărie și croitorie în care se lucrează duminica cu ușile închise”.⁶² La rândul său, Paul Iliescu afirma mândru că „cetele de arcași, cu o disciplină de fier, stau străji neclintite oprind cu piepturile lor de voinicie puhoiul jidovesc ce căuta să se cuibărească, atras de bogăția codrilor și munților noștri”.⁶³

Rolul de lipitoare atribuit minorității evreiești a atras după sine și pofta de sânge proaspăt ce curgea prin venele românilor, iar propaganda și-a dovedit încă o dată ingeniozitatea și a introdus acuzația într-o stihuire menită să mențină adversitatea față de acest tip de actor. Astfel, cu prilejul întrunirii din comuna Cacova (în prezent Grădinari), județul Caraș-Severin, învățătorul cuzist Liviu Cotârlea a dat glas următoarelor versificații al căror principal scop era elogiarea frunțașilor Ligii:

„V-am așteptat de atâta vreme/
Pe aceste plaiuri de durere/
În care-i rob și azi românul/
S-duceți sfânta mângâiere/
Din munți înalți și până-n șesuri/
Jidanii greu ne strâng în jur/
Și-avutul strămoșesc și legea/
Și sângele din noi ni-l sug/
Voi ne-ați iubit întotdeauna/
Ne-ați ocrotit cu vitejie/
Cu brațele în larg deschise/
Azi vă primim cu bucurie/
Din mii de piepturi izbucnește/
Cuvântul nostru oțelit/
Bine-ați venit frunțași ai țării/
Bine-ați venit, bine-ați venit”.⁶⁴

Transformarea acestui actor în principalul adversar al României a reprezentat încă de la începutul campaniei electorale o miză reală a discursului național-creștin, iar prezența acestuia a servit nu doar celor tentați de explicații convenabile, ci și celor care au preferat să evite să caute soluții concrete la adevăratele probleme ale societății în care se aflau. Totuși, diabolizarea „celuilalt” nu a fost specifică Europei de Sud-Est, discursul naționalist și antisemit arătându-și colții inclusiv în societăți mai avansate, iar cel mai bun exemplu este Germania, care a făcut din minoritatea evreiască cel mai mare dușman al ei.

„Noi”

Spre deosebire de „ei”, pronumele personal „noi” a fost format numai din două piese, Liga Apărării Naționale Creștine și Alexandru C. Cuza, fapt ce nu trebuie interpretat în sensul că cele două s-au dovedit a fi mai puțin importante pentru discursul cuzist, ba chiar dimpotrivă, așa cum vom vedea în cele ce urmează.

60 Sergiu Florea, „Gândiți-vă bine,” *Apărarea Națională*, nr. 27 din 16 mai 1926, p. 3.

61 Nicu Ionescu, „O primejdie,” *Apărarea Națională*, nr. 27 din 16 mai 1926, p. 3.

62 Titus Malaiu, „Iclod, pământul făgăduinței,” *Apărarea Națională*, nr. 26 din 9 mai 1926, p. 2.

63 Paul Iliescu, „Bucovina,” *Apărarea Națională*, nr. 26 din 9 mai 1926, p. 2.

64 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 26 din 9 mai 1926, p. 3.

Comparând, de exemplu, proporțiile temelor care au vizat Liga Apărării Naționale Creștine am constatat că acestea au fost de aproximativ patru ori mai prezente în discursul oficiosului *Apărarea Națională* decât cele folosite pentru Partidul Țărănesc și de aproape șase ori mai numeroase decât cele pentru actorul colectiv „politiciei”, fapt ce a plasat formațiunea antisemită într-o poziție dominantă față de cei doi actori.

Analiza presei național-creștine ne-a permis identificarea unor teme și acțiuni extrem de diverse create de propaganda cuzistă în legătură cu Liga Apărării Naționale Creștine. Conturarea acestora ca organizație care „luptă” pentru interesele României și pentru cele ale românilor a fost cea mai întâlnită temă din presa național-creștină. Fie că „lupta” împotriva „jidanelor”, împotriva partidelor politice, pentru „mântuirea neamului” ori pentru restabilirea articolului 7 din Constituția din 1866, tema a apărut, numai în *Apărarea Națională*, în 53 de ocazii. Fiind conștienți de importanța chestiunii, propagandiștii cuziști au formulat-o nu doar în articole editate, ci și în manifestele scrise ori în adunările publice ținute cu prilejul turneelor electorale. Astfel, într-o întrunire din Chizătău, județul Timiș, A.C. Cuza îi invita pe toți „bunii români” să se alătore Ligii întrucât aceasta „lupta pentru eliminarea jidanelor”. Câteva ore mai târziu, la Ictar (în prezent satul Ictar-Budinț), comuna Topolovățu Mare, reitera mesajul anterior și anunța că gruparea pe care o crease împreună cu medicul Nicolae Paulescu în martie 1923 lupta pentru ca românii să poată fi stăpâni în propria lor țară.⁶⁵

Într-un articol-manifest semnat de întreaga organizație județeană a LANC din Brăila și publicat cu două zile înaintea scrutinului, ziarul *Solidaritatea Creștină* informa că Liga era chemată să lupte pentru a trimite la Cameră și la Senat cât mai mulți reprezentanți⁶⁶, în timp ce *Unirea*, organul cuzist din județul Craiova, anunța că gruparea condusă de Cuza a declanșat lupta intransigentă împotriva supremației și influenței „jidovești”.⁶⁷

Folosită la intensitate maximă pe parcursul întregii campanii electorale (în aproximativ 40% din ocazii), tema a avut, uneori, o dublă semnificație. Un exemplu în acest sens este declarația lui George Rusu, avocat și membru al Comitetului Central Executiv al Ligii, care, cu prilejul întrunirii din Lugoj, județul Timiș, declara că în timp ce LANC lupta pentru eliminarea jidanelor, partidele luptau pentru menținerea conviețuirii cu aceștia.⁶⁸

Atunci când nu era descrisă ca având această atribuție, Liga a primit rolul de salvator. Astfel, în câteva rânduri, propaganda a utilizat verbul „a salva” pentru a convinge electoratul că gruparea cuzistă era cea mai bună alegere dintre toate cele înscrise în cursa electorală. Startul a fost dat chiar în prima zi de campanie prin intermediul unui scurt editorial care anunța că LANC „va veghea să salveze românismul” de la dezastrul pregătit de partidele politice.⁶⁹ O săptămână mai târziu, tot pe prima pagină, George Rusu, cel care contribuise la conturarea imaginii LANC de organizație combativă, publica un articol în care afirma că în fața falimentului deplin al politicii partidelor, Liga se impunea „în mod categoric și exclusiv pentru salvarea țării”.⁷⁰

Tehnica folosită de propaganda cuzistă pentru a descrie LANC nu s-a diferențiat cu aproape nimic de cea utilizată anterior în legătură cu cei zece actori individuali și colectivi prezentați ceva mai devreme. Articolele, manifestele,

65 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 25 din 2 mai 1926, p. 3.

66 Liga Apărării Naționale Creștine Brăila, „Frați Creștini,” *Solidaritatea Creștină*, nr. 24 din 23 mai 1926, p. 2.

67 Autor necunoscut, „Activitatea LANC în Dolj,” *Unirea*, nr. 15 din 20 mai 1926, p. 2.

68 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 25 din 2 mai 1926, p. 3.

69 Autor necunoscut, „Politica partidelor,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 1.

70 George Rusu, „Politica LANC,” *Apărarea Națională*, nr. 25 din 2 mai 1926, p. 1.

interviurile ori declarațiile publice rostite cu prilejul întrunirilor electorale, toate au fost folosite pentru a proiecta gruparea cuzistă într-o lumină cât mai favorabilă. Singurul artificiu care a lipsit din angrenajul propagandistic a fost versificația, aceasta fiind prezentă, în câteva ocazii, în momentele în care diverși lideri cuziști i-au „demascat” pe Constantin Stere și pe minoritarii evrei.

Cu alte ocazii, aceasta „mântuiește” sau „apără”, iar Valeriu Roman și A.C. Cuza au fost primii care în campania electorală din 1926 au formulat cele două tipuri de reprezentări și le-au introdus, alături de temele prezentate anterior, în mecanismul propagandistic. Acestea au fost folosite, chiar dacă nu cu aceeași intensitate, asemenea unor rotițe pentru a pune în mișcare mașinăria de manipulare a maselor și de a crea imaginea unei grupări predestinate să corecteze așa-zisele nedreptăți provocate de deciziile clasei politice. Dacă Valeriu Roman mărturisea că formațiunea al cărei secretar general era nu făcea politica intereselor personale, ci trecea prin epoca de martiraj și ducea lupta pentru mântuirea neamului⁷¹, președintele Ligii declara, cu prilejul turneului electoral din Transilvania, că proveniența grupării pe care o conducea s-a datorat misiunii acesteia de a apăra națiunea română de cei care îi amenințau liniștea, securitatea și existența.⁷² La rândul său, Vasile Vlădescu, candidatul Ligii atât la Cameră cât și la Senat în județul Ilfov, după ce făcea radiografia celor mai importante partide aflate pe scena politică românească, „arăta” că în fața acestor trei partide de guvernământ „se ridică uimitor de repede o organizație tânără viguroasă și independentă [...] născută nu din pofta de guvernare imediată, nici din socotelile bancare, ci dintr-o necesitate reală de apărare națională”.⁷³

Datoria grupării național-creștine era deci una combativă și de sacrificiu, ea „luptă” pentru interesele românilor și ale României, dar și una de vindecare și de protejare – poporul nu are forța ori capacitatea de a se salva sau de a se apăra, însă LANC intervine categoric și îl protejează. Totodată trebuie remarcat că acestea nu au fost singurele tipuri de reprezentări create de propaganda cuzistă, toate celelalte fiind disponibile la anexa nr. 7, noi alegând, fiind constrânși de spațiul destul de limitat, să prezentăm doar câteva dintre ele.

Imaginea lui A.C. Cuza a fost și ea, asemenea LANC, pictată în diverse culori (totalul temelor și ocurențelor se află la anexa nr. 8). Comparând, de exemplu, tipurile de reprezentări care l-au vizat pe el cu cele ale grupării pe care o conducea am observat că 50% (12 din 24) dintre acestea au fost utilizate și în cazul Ligii. Astfel, l-am surprins pe președintele Ligii în poziția de a „lupta”, a „conduce” sau descris ca fiind „mântuitor” ori „apostol”.

Tema centrală folosită pentru a descrie LANC a fost, în mod deloc surprinzător, aplicată de către propagandiștii cuziști și principalului fondator al organizației antisemite. Dacă pentru LANC aceasta apăruse în 53 de ocazii, pentru A.C. Cuza tema luptei a fost utilizată numai de 21 de ori pe parcursul întregii campanii electorale în oficiosul *Apărarea Națională*. Dacă privim asupra procentelor, diferența nu mai este atât de semnificativă: 33,87% în situația de față, spre deosebire de 38,40% în primul caz, fapt ce demonstrează importanța crescută pe care propaganda Ligii a acordat-o temei respective. Folosită, așadar, în mai multe rânduri, primul care a pus-o în scenă a fost un anume student cuzist pe nume Bogdan, care cu prilejul întrunirii din Reghin, județul Mureș, anunța că A.C. Cuza „a luptat și luptă pentru dezrobirea neamului românesc de sub jugul jidanilor”.⁷⁴ În termeni asemănători se exprima și Virgil Petrescu, candidatul Ligii în județul Ilfov, atunci când, într-un articol publicat pe cea de-a doua pagină a oficiosului cuzist cu două zile înainte de scrutinul pentru

71 Valeriu Roman, „Prin epoca de martiraj,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 1.

72 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 25 din 2 mai 1926, p. 3.

73 Vasile Vlădescu, „Viitorul parlament și Liga,” *Apărarea Națională*, nr. 25 din 2 mai 1926, p. 4.

74 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 25 din 2 mai 1926, p. 3.

Adunarea Deputaților, declara că președintele „luptă neînregimentat în niciunul dintre partidele politice, luptă pentru idee, luptă pentru un ideal, luptă ca să scoată pe frații voștri de sânge de sub specula nemernică a capitalului jidovesc”.⁷⁵ Medicul Acimov Radovan, care la scurt timp după preluarea puterii de către comuniști era arestat împreună cu familia sa și ucis de tortionarii Gheorghe Bărgăoanu și Eugen Țurcanu⁷⁶, descria, cu ocazia întrunirii electorale a Ligii din Oravița, așa-zisa luptă dintre „neînfricoșatul luptător” și minoritatea evreiască drept una „izvorâtă din nevoia de viață a neamului și pentru tămăduirea sa”.⁷⁷ Până la finalul campaniei, imaginea lui Cuza descria astfel a dominant discursul Ligii, propagandiștii prezentându-și liderul ca purtând un război în interesul românilor, unul din care evreul, identificat ca fiind dușmanul suprem, trebuia eliminat în totalitate din societatea românească și de prezența căruia depinzând însăși existența națiunii române.

Un alt tip de reprezentare pe care propaganda a încercat să-l impună în perioada respectivă a fost cel în care A.C. Cuza apărea în rolul de „conducător”. Utilizat într-o singură ocazie în contul formațiunii antisemite, acesta și-a făcut apariția destul de rapid, încă din primul număr dedicat alegerilor, când, cu prilejul întrunirii de la Roman, juristul Mihail Manea cerea publicului „să strângă rândurile cât mai e timp” deoarece țara se afla în pragul dezastrului, iar „conducătorul și marele apostol a tras semnalul de alarmă și de luptă”. În final se preciza că acesta ridicase „stindardul mântuirii neamului românesc contra veneticilor și oamenilor lor” și că România trebuia să fie a „românilor creștini”.⁷⁸ „Veneticii”, menționați aici de președintele LANC Roman, erau, în mod evident, evreii, acuzați în multe ocazii că ar fi sprijiniți și protejați de clasa politică românească. La rândul său, câteva zile mai târziu, medicul Acimov Radovan folosea și el limbajul religios combinat cu cel războinic pentru a arăta că „a sosit ziua mult așteptată și avem pe apostolul neamului în mijlocul nostru care ne va conduce la luptă”.⁷⁹

Printre temele preferate de propagandă s-au numărat, după cum am putut vedea pe scurt ceva mai devreme, și cele care au aparținut limbajului religios, acestea fiind chiar mai numeroase decât cea formulată anterior. Fie că era prezentat ca „marele apostol”, „apostol al neamului”, „apostol al creștinătății” sau „apostol al dragostei”, tema a apărut în aproximativ 15% din totalul ocurențelor folosite în legătură cu cel mai important lider al mișcării. Cel care a dat startul a fost studentul antisemit Victor Medrea, care, într-un articol de pe cea de-a doua pagină a *Apărării Naționale*, îl caracteriza pe președintele Ligii ca fiind „străjer neadormit și apostol al dragostei de credință, rege și neam”.⁸⁰ Tot pe aceeași pagină, oficiul cuzist publica declarația preotului Costache Ion, licențiat în teologie și drept și, totodată, președinte al LANC Oltenița, care, punând la dispoziție locuința sa pentru întrunirea cu mai mulți lideri ai diferitelor filiale din București și Ilfov și cu membri ai Comitetului Central, își manifesta bucuria că Oltenița fusese „demnă de chemarea marelui apostol al Neamului Românesc”.⁸¹

Celelalte organe ale LANC din județele Iași, Craiova sau Brăila au contribuit și ele, în câteva ocazii, la consolidarea imaginii construite de V. Medrea, C. Ion și alții în principalul oficiu al formațiunii. Astfel, dacă medicul Al. Ventonic, cu prilejul întrunirii din Costuleni, județul Iași, îl descria pe președintele Ligii ca fiind „marele

75 Virgil Petrescu, „Românii din America,” *Apărarea Națională*, nr. 28 din 23 mai 1926, p. 2.

76 Octavian Roske, *Mecanisme represive în România*, vol. I (București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2001), 67 și 238.

77 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 26 din 9 mai 1926, p. 3.

78 „D. Profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 3.

79 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 26 din 9 mai 1926, p. 3.

80 Victor Medrea, „În jurul unei chemări,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 2.

81 Autor necunoscut, „Constituirea Organizației LANC, Oltenița,” *Apărarea Națională*, nr. 24 din 25 aprilie 1926, p. 2.

apostol al neamului" care va rezolva „problema jidovească” și „problema moralizării clasei conducătoare”⁸², epigramistul și publicistul V. Petrescu-Vrancea se dovedea a fi mult mai ingenios, mărturisind, într-un articol lansat în prima ediție din luna mai a ziarului Unirea, că „piscul naționalismului românesc, fala și mândria tuturor, apostol în adevăratul sens al cuvântului [...] luptă contra elementului parazitărilor”.⁸³ *Solidaritatea Creștină*, ziarul LANC din județul Brăila, publica și el la rândul său un articol semnat de gazetarul cuzist Gheorghieș Barbu, în care principalul lider al organizației antisemite era caracterizat ca fiind „adevărat apostol și singurul far luminos în întunericul vieții politice”.⁸⁴

Formulată și utilizată în contul LANC în câteva rânduri, imaginea de izbăvitor era una prea puternică pentru a nu fi atribuită și președintelui formațiunii, iar primul care a ieșit la rampă a fost preotul Davici Valeriu, acesta făcând chiar o analogie între Iisus Hristos și A.C. Cuza aflat în campanie electorală. Astfel, cu prilejul întrunirii din comuna Cacova (în prezent Grădinari)⁸⁵, județul Caraș-Severin, acesta îl întâmpina pe președintele LANC cu următoarele cuvinte: „Precum în vechime Mântuitorul era așteptat ca să aducă lumina, la fel poporul nostru vă așteaptă ca pe mântuitorul lui. Ne-am pus nădejdea în dumneavoastră. Să faceți ca România să fie a românilor”.⁸⁶ Câteva ore mai târziu, Ștefan Lazăr, alt slujitor al Bisericii Ortodoxe, lansa și el ideea predestinării divine precum și pe cea a destinului mesianic, declarând că Dumnezeu îl trimisese pe Cuza pentru a mântui neamul românesc.⁸⁷

Concluzii

Încercarea noastră de prezenta modul cum a fost construită propaganda Ligii Apărării Naționale Creștine și de a decodifica declarațiile liderilor cuziști ori intervențiile acestora publicate în presă a scos la iveală o serie de detalii extrem de interesante. În primul rând, cei care au formulat ori au rostogolit temele propagandistice au fost juriști, doctori, cadre didactice, ingineri, preoți, dar și studenți ori țărani, dezamăgiți de clasa politică, de disputele politice dintre partide și de acordarea unor drepturi minorității evreiești la finalul războiului. Astfel, nemulțumirile au fost transformate în teme obsedante și răspândite prin intermediul presei pentru a înfieră mulțimea, o parte din ea fiind deja contrariată de jocurile politice făcute de partide și de măsurile economice considerate a fi insuficiente, situație ce a creat iluzia că gruparea lui A.C. Cuza era gata să lupte împotriva „dușmanilor” și „corupților” pentru nevoile celor aflați în dificultate.

Dorința de a obține un scor electoral cât mai bun, care să-i asigure Ligii nu doar depășirea pragului electoral, ci și asigurarea a cât mai multe locuri în Parlamentul României a condus la o absență totală a dezbaterii electorale pentru luarea unor măsuri economice concrete, accentul mutându-se pe atacuri la persoană, pe dezinformări, pe discreditarea adversarului, precum și pe crearea unei imagini cât mai favorabile președintelui LANC și grupării conduse de acesta.

Compromiterea imaginii adversarilor Ligii a constituit principala preocupare a propagandei, partidele și cei care le conduceau, alături de minoritatea evreiască,

82 Alexandru Ventonic, „Impresii,” *Naționalistul*, nr. 17 din 29 aprilie 1926, p. 2.

83 Vintilă Petrescu-Vrancea, „A.C. Cuza,” *Unirea*, nr. 14 din 1-15 mai 1926, p. 1.

84 Gheorghieș Barbu, „Deschideți ochii,” *Solidaritatea Creștină*, nr. 24 din 23 mai 1926, p. 2.

85 Prin decretul 799 din 1964, începând cu 1 ianuarie 1965, comuna Cacova era redenumită în Grădinari întrucât se considera că vechiul nume era nepotrivit și nu corespundea realităților socio-economice din România acelor vremuri. Pentru mai multe detalii, a se consulta Raularian Rusu, *Organizarea spațiului geografic în Banat* (Timișoara: Editura Mirton, 2007), 243.

86 „D. profesor A.C. Cuza în propagandă,” *Apărarea Națională*, nr. 26 din 9 mai 1926, p. 3.

87 „D. profesor”, *Apărarea Națională*, p. 3.

au fost luați la țintă în mai multe rânduri, o parte dintre teoriile și ideile răspândite de aceasta au putut fi regăsite în contul mai multor actori. Cele mai multe acțiuni au fost îndreptate, după cum era de așteptat, către minoritatea evreiască, aceasta fiind prezentă în 221 de situații și înregistrând, numai în *Apărarea Națională*, 86 de diferite tipuri de reprezentări. Astfel, în cele 51 de articole publicate în oficiul cuzist, evreii apar, în medie, ca efectuând peste patru tipuri de acțiuni în fiecare dintre acestea. La polul opus, se situa Nicolae Lupu care apărea ca „agitându-și coada”. Frecvența cu care „dușmanul crâncen” a fost prezentat ca acționând în societatea românească a fost atât de ridicată încât temele folosite în legătură cu Liga și cu A.C. Cuza s-au situat sub pragul de 4,33% înregistrat de minoritatea evreiască.

Articolele de presă, versificațiile satirice și întrunirile electorale au fost utilizate drept mijloace de acțiune cu rolul de a coagula ideologic masele electorale, dar și de a transmite ideile și concepțiile naționaliste și antisemite mascate sub mesajele populiste și extrem de dure îndreptate către partidele politice, actorii politici ori minoritatea evreiască. Declarațiile oferite de liderii național-creștini cu prilejul adunărilor electorale și articolele publicate în paginile presei cuziste au fost de cele mai multe ori radicale, propaganda preferând violența de limbaj în locul argumentelor analitice. Aceleași metode au fost utilizate și în momentele în care cei vizați au fost LANC și A.C. Cuza.

Retorica Ligii a fost încă de la începutul campaniei una extrem de agresivă, propaganda prezentând în dese rânduri anumite situații și ipostaze sub forma unui conflict între „noi” și „ei”, fapt ce confirmă ipoteza noastră de lucru. Dacă, de exemplu, „jidanii paraziți” încercau să „cucerească” și să-i „stăpânească” pe români în politică, LANC și A.C. Cuza erau prezenți pentru a „veghea să salveze românismul”. De asemenea, dacă actorii politici și partidele erau „corupte” și urmăreau să „vândă interesele neamului” ori să „sprijine” minoritatea evreiască, președintele Ligii și gruparea antisemită doreau să „mântuiască” neamul românesc. Pe acest cadru al luptei dintre „bine” și „rău” a fost construit întregul eșafodaj propagandistic al LANC.

Anexe: tabele ce conțin tipurile de reprezentări și numărul ocurențelor înregistrate de fiecare actor în parte în ziarul Apărarea Națională.

Anexa nr. 1

Tipul de reprezentare	Numărul de ocurențe în ziarul <i>Apărarea Națională</i>
Înstrăinate	1
Corupte	1
Jidovite	2
Falimentare politic	1
Vândute evreilor	1
Luptă	2
Infectate de jidani	1
Compromise	1
Mint	2
Suștin evreii	1
Uneltele evreilor	1
Viclene	1
Sprijină evreii	3
Cozi de topor	2
Lucrează cu evreii	2
Protejează evreii	2
Incapabile	1
Tânguiesc cu evreii	1
Lacome	1
Sprijinite de evrei	1
Total	28

Anexa nr. 2.

Tipul de reprezentare	Numărul de ocurențe în ziarul <i>Apărarea Națională</i>
Corupți	1
Jidăniți	1
Demagogi	1
Fără scrupule	1
Vând interesele neamului	1
Tratează cu evreii	1
Calcă interesele naționale	1
Schingiuiesc populația	1
Vânduți	1
Total	9

Anexa nr. 3.

Tipul de reprezentare	Numărul de ocurențe în ziarul <i>Apărarea Națională</i>
Partid jidănesc	6
Satana	1
Periculos	1
Primejdios	1
Partid jidovit	1
Servește interesele evreilor	2
Înșală	1
Amăgește	1
Susținut de evrei	1
Cărdășie cu evreii	1
Circumcis	1
Amețește	1
Distruge	1
Aflat în slujba străinilor	1
Total	20

Anexa nr. 4.

Tipul de reprezentare	Numărul de ocurențe în ziarul <i>Apărarea Națională</i>
Partid regional	2
Menit să dispară	2
Lipsit de popularitate	1
Total	5

Anexa nr. 5

Oamenii politici	Tipul de reprezentare	Numărul de ocurențe în ziarul <i>Apărarea Națională</i>
Constantin stere	Trădător	2
Nicolae Iorga	Haotic	1
Iuliu Maniu	Neagă credințe	1
	Nehotărât	1
Nicolae Lupu	Agită coada	1

Anexa nr. 6.

Tipul de reprezentare	Numărul de ocurențe în ziarul <i>Apărarea Națională</i>
Atacă	8
Dușmani	8
Spioni	5
Trădători	3
Cămătari	2
Răspândesc alcool	1
Acaparează	7
Stăpânesc	17
Venetici	6
Invadează	4
Jefuiesc	3
Înșelători	5
Coruptă	1
Paraziți	11
Cotropesc	4
Domină	2
Asasini	1
Ucigași	2
Îmbogățită	2
Năvălesc	1
Hrăpăreți	1
Luptă	1
Suge vлага	4
Devastează	1
Fură	3
Amenință	4
Periculoși	12
Învrăjbesc	1
Străini de neam	1
Distruge	10
Primejdioasă	5
Subjugă	2
Ocupă	2
Aționează	1
Încuibează	1
Urmărește	1
Cuibărește	4
Lovește	2
Perciunată	3
Circumciși	2
Desființează	1
Vierme	1
Fiii satanei	1
Uneltesc	1
Batjocoresc	3

Tipul de reprezentare	Numărul de ocurențe în ziarul <i>Apărarea Națională</i>
Silesc	1
Sprîjiniți de partide	2
Copleșesc	1
Lucrează cu partidele	2
Acțiune dizolvantă	2
Barbari	1
Terorizează	1
Caracatiță hâdă	1
Speculanți	6
Trântori	2
Neproductivi	1
Hoinari	1
Corbi	2
Otrăvesc	2
Lepră galițiană	3
Viperă veninoasă	1
Scumpește marfa	1
Strică	1
Robesc	1
Calcă	1
Rup	1
Omoară	1
Falsifică	2
Spurcă	1
Lipitori	1
Vicleni	4
Pleavă jidănească	1
Creatorii socialismului	1
Creatorii anarhismului	1
Creatorii comunismului	1
Prăduiesc	1
Profitori	1
Borfași	1
Samsari	1
Pungași	2
Domnesc	1
Escroci	1
Liftă străină	1
Exploatează	1
Dezertori	1
Suge sângele	2
Total	221

Anexa nr. 7.

Tipul de reprezentare	Numărul de ocurențe în ziarul <i>Apărarea Națională</i>
Luptă	53
Sprrijină	2
Lovește	1
Reprezintă	3
Independentă	2
Veghează	1
Salvează	9
Organizație matură	1
Curajoasă	2
Biruieste	3
Cinstită	1
Mișcare sfântă	1
Mântuiește	3
Ligă, nu partid	2
Aduce prosperitate	1
Aduce ordine	2
Aduce cinste	1
Redă drepturi	3
Organizație tânără	1
Organizație viguroasă	1
Vindecă	1
Vede pericolul	1
Sună alarma	1
Înlătură primejdia	1
Extermină	1
Trezește	2
Îndreaptă	1
Elimină	4
Apără	2
Îndeplinește	2
Garantează	2
Rezolvă	3
Intervine	1
Consolidează	2
Soluționează	1
Desființează	2
Realizează	1
Mișcare națională	2
Propovăduiește adevărul	1
Înfăptuiește	1
Mângâie	1
Iubește	1
Ocrotește	1
Eliberează	1
Singura scăpare	1

Tipul de reprezentare	Numărul de ocurențe în ziarul <i>Apărarea Națională</i>
Izbăvește	1
Demnă	1
Conduce	1
Pune capăt rușinii	1
Atrage atenția	1
Ajută	1
Scapă	1
Schimbă mentalități	1
Total	138

Anexa nr. 8

Tipul de reprezentare	Numărul de ocurențe în ziarul <i>Apărarea Națională</i>
Străjer neadormit	1
Apostol	9
Luptă	21
Neînfricoșat	1
Dascăl al românismului	1
Conducător	3
Cinstit	1
Drept	1
Aduce biruință	1
Mântuitor	5
Mare român	2
Trezește poporul	1
Rezolvă	1
Propovăduiește adevărul	2
Cheamă	1
Mesia	1
Înviază	1
Eliberează	1
Singura scăpare	2
Suflet curat	1
Aduce izbânda	1
Trimisul lui Dumnezeu	2
Apără	1
Salvează	1
Total	62